

مکتبہ عالیہ دارالعلوم

۱۸ نجفی سنہ

غرمہ جادی اولی ۱۳۱۵

جزو، عدد : ۶۹





پارسدن تحریرات مخصوصه

امیل زقولا

— ۲ —

(زقولا) نك جمله آثارندہ گوریلن ایکی بیوک قوۋۂ محرکدن بری بروجہ بالا بسط ایدہ گلدیگمز تحکم عوام اولدیغی کبی دیگریدہ علمدر . آم ، شو فوج فوج صحیفه لری قارالایه نیلک ، بتون بۇ تقلبات اجتماعیه نی بۆیلہ دریندن درینسہ تشخیص وتدقیق اینلک ایچون انسانندہ نہ عمیق عرفان اولمیدر ؛ طبیدن ، اقتصاددن ، بالجلہ علوم اجتماعیه وطبیعیہ وریاضیہ دن نہ بیوک بہرہ بولمیلیدر . بۇ حکایہ نویسہ اویله قوری قوری بہ طعن ایدنلرک یوزی بر آریہ گلسمہ ، امینم کہ ، (دوقنور پاسقال) ک ، یاخود شو (پارس) ک بر صحیفہ فیہ سنی وجودہ کتیرمک شویله طورسون ؛ بالجلہ تقرعات علیہ سیلہ ، قابل دکل ، آکلایامازلر .. « موآخذہ آسان ایسہدہ صنعت قولای دکل » قول معروفی ایچون بوندن گوزل محل تطبیق اولماز ...

اؤن سکزنجی عصرک اڭ بیوک متفکرلرندن بری ، روح القوانین مؤلفی (مونتسکیو) مشہور (عجم مکتوبلری) نك مقدمہ سیندہ بۆیلہ قوف ، قاباتعریضاتندن بحث ایدرکن : « مؤاخذین ہیج بروقت بۇنوع مطالعاتدن گری قالمازلر ، چونکہ انسان ذہنی چوق یورمادن بونلری وجودہ کتیرہ بیلیر (۱) »

(1) Les critiques ne manquent jamais en sortes de reflexions, parce qu'on peut les faire sans ennuyer beaucoup son esprit.

شوعبارہ نك اون سکزنجی عصرده یازادیغی لفظاً نہ قدر بلایدر .

نه زمان (زولا) نك بۇ درلو آئارمیتنه علیه سندن برینه دائر بۆله چوروك
اعتراضات گوردمنه فیلسوفك شۇ ساده ، فقط صحیح سوزلری در حال یادیمه گلدی .
تفرقه صورتیهل جسته جسته نشر اولنان (پارس) حکایه سنك صوك صحیفه لرندن
برنده اشخاص وقعه دن (برتوری) اسمنده علامه برکیما کرک (اجزای نازییه) یه
دائر یوروتدیکی بر مصاحبه علیه وارکه موقع ، قدرت مساعد اولسه دهه شۇ صحیفه لره
ترجمه صورتیهل نقل ایتسهك ، ایتسهك ده بۇ محررده کی مرتبه بلند عرفانی معارضه
گوسترسهك .. بۇ اطلاع وسیعی ، شۇ بهرۀ کلیبی تابستاندن بری بۇ صاحب ذکاده
گوردکجه انگلیز شعرای شهره مند سندن برینك بر مصرع مشهوری خاطریمه گلیورکه اوده :
« عقل کل درس آلیر اندیشه در اکمن »

فخریه معروفه سنك دها ملایم ، دها لطیف بروجهیدر .
بونجه مسائل علیه واجتماعیه دائر گوناگون سطرلر قارمادیکی حالدۀ شمعی یه قدر
(زولا) هیچ بر عالمك ، بر فیلسوفك جددی صورتده اعتراضه ، مؤاخذه سنه اوغرامادی .
دیمك ، بتون بۇ مباحثه قلنی عارفانه ، فاضلانۀ یوریدیور ، یازیلری سوز
گوتورمیور ..



بۇ محررده شۇ قدرت علیه ایله برابر برده علمه اعتقاد وار ، بۇ سایه ده درکه
ففور نه در نیلیور ، بشریتدن ، بشریتك روش مشکو کندن هیچ مأیوس اولما یور .
کیت کیده ظل ظلیل عرفانه صیغده مسمودیت انسانیه برکون مطلق تجلی
ایده جگنی دائما فلسفه سنده اشراب ، ایما ایل یور . علم و عرفانه بۇ اعتماد کلیدر که
(زولا) نك الك سپوش ، الك ماتم انگیز صحیفه لرندۀ بر نور امید اثری ، ایزی بر اقیبر ..
مثلا (روغون ماقار) لر ، بر عالمه که ، چوروك چوروك دالار یله ، قوری ، صولوق ،
سۆنوک یاراقار یله ، اق مدھش ، اق بر باد کویکه توپلریمیزی اور بر تیور ، انسانی
درین بر قعر نومیدی یه دقشوریور ، نفسی عادتاً طیقیور ، فقط زمان زمان بر بوداق ،
صاف ، متین بر نقطه گورمیور می بزکه ، بیوک بر قدرت نامیه دن نشانه در ، ایلک
فرصتده اتساعه مهیادر . همان هر حکایه ده بۇ عقدۀ انشراح یولوروز ، اوبله بر عقدۀ

مسموده که استقباله طوغری ایلریلدکه وسعت و فرح بولدی .. تا ایلک اثرده :
(روغون لرك ثروتی) نده بتون او مخلوقات متعنه ایچنده بؤ عالمه نك ایکی محصولی
وارکه ، بری اون یدی یاشنده صاف ، صاغلام برکنجدر ، دیگرى اون بشنده لطیف
بر قیز جغزدر . لبریز آمال برر غنچه رنسا ایکن بؤ ایکی جوجق بر بادبی امانه هدف
اقلیور ، سونیور بیورلر . (ژرمینال) ده ، (اضمحلال) ده خلاصه بتون بؤ آثارده
بر طرفدن انسان ، کشف بر دومان ایچنده بوکالیراما ، دیگر جهتن مطلق بر روزن امید
بولورکه ، بوده صرف قدرت و خارقه علمه استناد آدر .

سعادت و رفاهیه نائلیت ایچون بشریت باشفی طاشدن طاشه اورییور ، بیش درلو
چاره لره مراجعت ایدیور ، عصرلردن بری حالتدن حالتیه گیریور .. ایوا ، بتون
بؤ کشمکش عاقبتی بر فریاددر ، بر فریاد سفاکدر ، احتیاج ، فقر ، بلای حیات
گوندن گونه افزوندر . اقدام ، غیرت ، همت بتون بوشدر ، ینسه درد ضرورت
و فلاکتدن یاقه نی قور تارمق ممکن دکل . ینسه بر کشی قارتی فراخ فراخ
طوبور بیورسده او بر طرفده اون کشی طاش ، طوپراق ، بلدکده زفت ، قطران
بیور ، بعضاً آنی ده بولامانجه حیرتندن :

« یارب ندر بؤ کشمکش درد احتیاج ؟

انسانك احتیاجی که بر لقمه نانه در ! »

دیه ملول ملول تضرعه قویولیور ، نهایت آلام مساعیدن بسبتون یزار اقله رق :

« ندر بو بر دیلم امك ندر بو طوقاقلر ؟ »

غریبونی قویاریور ، عمله دن بر بیچاره ، بر فقیر ، تایدی یاشندن بری کاه معدن
قویولرنده ، کاه بؤدر و ملرده ، لغلرده ، حاصلی دایما دوزخی بر مشقت ایچنده چالیشیر ،
قارتی « یوم جدید ، رزق جدید » یا طوبوریر ، یا طوبورماز . دیرکن بو عمر طاقنگداز
یوزندن گونك برنده معلول اقلور ، عمله انده قایلر ، امان یاربی ، نه یاپسون ! کیجه
فریاد ، کیچمن استمداد ایتسون ؟ هله چولنی جوجنی ده وارسه الله معینی اولسون !
جمعیت امدادینه گله مز .. بو ساحده مجادلات حیات او قدر بی امان اولدی ، جمعیت .

مدنیہ نظرندہ اوسفیلک ، اوق بدبختک کوقوتوروم اوقلمش بر دولاب بارگیرندن فرقی یوق .. بو بارگیری عملدن ساقط اوانجه فصل یوز اوستی ترک ایدر ، هلاک ایدرسه او بر زواللی بی ده اویله جه اهلاکه مهیادر ، اک جریکی : بعضاً حیوان ناطقی صاغ ، صاغلام ایکن بیله ایشمز بر اقدرق آچلقدن اولدیریر ، حیوان غیر ناطقی ایسه ایشه یارادجه مطلق بسار . دیمک ، عندنده بریکی اوبرینسه اکثریا مرجحدر . مدنیت ترقی ایده ایده نسخه کبرای بشری بویله ، بو صورت حزینه ایله تعجیله باشلادی ..

(زقلا) بتون بو دردلری بر خامه موشکاف ایله تشریح ایلدکن ، بتون بو یاره لری بر نیشر تدقیق ایله ایچجه دشدکن صکره آتی ایچون اوزاقدن اوزاغه فقط موثوق ، فقط محقق بر نیر امید کوسترییور ، سبیل سلامت عرفان صفوت . وصالبت ، اعتقاد و اعتماد ایله تعقیب اولورسه ، هیچ شبهه یوق ، بر کون گلیر ، بر کون گله جکدرکه جهانده بر آهنگ عمومی معیشت ، عموم ایچون بر حضور وامن . ورفاهیت مطلق تجلی ایدر ، ایده جکدر . بالفرض بر اختراع فی لحظه شرائط . حیاتی تبدیل ایله میلیونلرجه سفلی درد احتیاجدن قورتارده بیلیر ، بر ایجاد علمی عالمی بردن سعد آباده دوندیریر . سعادت بشریه ایچون ، هیچ شبهه یوق ، آنجق علم و فک خوارقه ، اعجازینه صیغملی بز .

(اوج شهر) ده راهب (پیرفرمان) ایله (لورد) کیتدی ، نصرانیتک غوامضندن ، خفایاسندن غربک بودرد عظمتنه ، بؤ اردؤ اردؤ سفیللرینه دوا ، چاره آزادی ، افسوس ، الی بوش دوندی . صکره (رقما) یه بویاندی ، عیسویلمکه بر روتق جدید ویرمک ، ویردیرمک ، پاپانک نفوذ وسیعنی باشند باشه بو عمل خیره آلت ایتک ایستدی ، هیهات ، ینه آلداندی ، ملول ، ملول مسقط رأسنه دوندی ، شمعی پاریسی مأیوس ، مجروح بر یاندن بر یانه دور ایدییور ، طورییور ، قفاسنی بر دیوار سفالتدن اوبرینه اورییور . بر کون صباحدن اقشامه قدر بتون ارباب ثروتی برر برر طولاشدی ده آچلقدن جان چکیشن عملمانده بر اختیاره هیچ بر ملجا بولامادی ، حریف بر مذلتگده ضرورتده بر حیوان کبی چاتلادی ، کبردی .. آرتق (پیر) اک جان بورسنه گلدی : «آه ، شفقت ، شفقت نصرانیه قوریدن قوری به بر

لا قدر ، بر لاف حزیندر . ذاتاً بالای سفاکته قارشى گمک ایچون شفقتده قدرت
یوق . مع مافیہ الدن بشقه چاردهه گلیور . اؤف ، نه یابملى ؟ .. »
راهب شو سوزگداز مایوسانه ایچنده چاریندر طوریرکن بر جمع علمایه تصادف
ایدیور ، بوسایدهه اؤزاقدن اؤزاغه بر نهم امید کورمگه باشلائیور ..



بر بدیعۀ آمال بؤ قدر صاف ، بؤ درجه یارلاق ، لطیف اؤلورسه هیچ سولزمى ؟
صفوت و لطافتک ایسه علم و عرفاندن بالاترى اؤلورمى ؟ . بونگچوندركه (زؤلا) نك
آتارنى دقتله او قودودقن صكره دائماً نتیجهه ایچمه بر انشراح گلیر ، كوكلده علمه ،
حیاته یگیدن یگى بر محبت حاصل اؤلور .. ایكى اوج سنه اول (افلاس علم) دیه
فرانسه ادباسندن بعضیلری بر یاطیردی چیقاردیلر :

« غاية سعى العالمين ضلال »

دیمک ایستدیلر ، (زؤلا) بوسفر شو (یارس) حکایه سینده بو ادعای حق ناشناسانی
اؤن طقوز ، یگرى یاشنده بر شاب فاضله او صورتله رد و جرح ایستیریورکه ،
انسان بوضربه دن خشود اؤلیور . شاب فاضل (افلاس علم) ادعای واهیسنك ثمرات -
مضره سنى ، تلقینات مکروهه سنى یانه یاقیله تعداد ایلدکن صكره شوسوزلری سویلیور :
« جهان قدیم بر درلو سونمک ایستمیور ، بر صوگ رعشه ایله چارینیور ، اویله ظن
اؤلونیورکه هان اعاده حیات ایتک اوزرمدرد . فقط اطلاعات بشریه نك نه خر و شانی
کوندن کونه فیضان ایچندهدر ، عاقبت بوزمینى سفیوریر ، سیلر ، کوتوریر .
استقبال ، اقبال شباب حقیقینك وجوده کتیره جگى جهان نویسندهدر . بو شباب
نامعروف ، ساکتدر اما ساعیدر . ایشته قولاغکزی ویریکز ، دیکله یکز ، بو محله
او جلسلا متلك اقامتگاهیدر . بزى احاطه ایدن سکوت مدید ماصیه دیرسك طایامش
بیگلرجه شبان معرفتک مساعیسندن متولددر »

نصل ، بولا قیردیلر ، قلبه متانت ، فکره قوت ، بیلکلره غیرت ویرمیورمى ؟ ..
انسان بونلری دیکله دکن صكره عادتاً چالیشمق ایچون بریر ، دیرسك طایامق
ایچون بر ماصه آزار گبی اؤلما یورمى ؟

علمه شواعتقاد و اعتماد در که (زولا) ده قدرت مساعی بی، حب عملی، شوق اشتغالی بیوتد که بیوتمشدر. امل، یعنی نخبه صرفان بویله صاف، امین اولدینی ایچون واسطه حصول امل، یعنی سعی ده بومرتبه متیندر. (زولا) نك الك لطیف قهرمانلری، الك بلند اشخاصی بتون ارباب مساعیدر، ینه (پارس) اثرنده کی شوتصویره باقنکر! محرر برکیمیا کرک اوج اوغلیله خانه سنی، بونلرک صورت سعی و معیشتی تعریف ایلور: «بش مترو ارتقا غنده بیوک بر صفه، زمین طوغله ایله مفروشدر. دیوارلر چییلاق و قوروشونی برلون ایله ملونددر. برلجه ضیا، برسلسله اشعه خورشید ککیش ککیش پنجره لردن کیف مایشا دخول ایله بوساحه نك هر گوشه سنی استیلا ایدیوردی. بونجره لر جنوبه، پارسك وسعت بی اتهاسنه طوغری ناظر ایدیلر. یازك الك صبحاق گونلرنده نخته کپکلر ایله قاپانیورلردی. بتون افراد عالمه صباحدن اقشامه قدر بر اشتراك ضیق و لطیف مساعی ایله بوصفده امرار حیات ایدیورلردی، هرکس کیفجه موقعی انتخاب ایتمش، برکوشه یه اعلا برلشمش، سعینی سربستجه تعقیب ایلوردی. اولا پدر عملیخانه کیمیویسیله، فرونیله، تجربه ماصه لرلیله، آلات تخته لرلیله، جامکانلریله شیشه لر، استوانه لرله مالی دولابلریله صفه نك نصفی استیعاب ایدیوردی. یاننده (طوما)، اکبر اولاد بر دیرخانه یرلشدیرمش، اورس، چکچ، کوروك، حاصلی بر دیرجیه نه لازم ایسه جمله سنی ترتیب ایتمشدی، چونکه جوجق تحصیلنی گوزلجه اکمال ایتمکدن صکره بویله جه دیرجیلکه هوس ایدرک پدرینك بر معینی، بر مشترکی، بر خادم سرداشی اولمق ایستمشدی. اوبر کوشده دیگر ایکی قاردرش، (فرانسوا و آنطوان) بر ماصه نك ایکی طرفده، بر جوق مقوله، دفترلر مدوره کتبخانه لر آراسنده قاردرشجه سنه چالیشیورلردی. (فرانسوا) مکتب اعدادیده فوج فوج مظهر مکافات اولدقدن صکره دارالمعینه گیرمش خواجه لفه حاضر لانیوردی. (آنطوان) ده او چنجی سنه ده اوقکهنه تحصیلدن بیقهرق مکتبی ترک ایتمش؛ شمعی بسبتون شمشیر اوزرینه حکا کلغه قویولمشدی ...»

اوح، نه لطیف، نه دلفریب عالمه، نه خوش زمین دکلکی؟ انسان بویله بر

حیاتی، بر عالمی سیر و تماشا ایلله بر فخر و انبساط حس ایتمیورمی؟.. بشریت بتون بویله اولسه نه اعلا اولور. بئوروچورور سطرلری قارالامق ایچون انسانده علمه نه درجه اعتماد، بنابرین سغیه نه قدر محبت اولملی.. یوق، بؤقدر صاف، سالم، بلندامل بسلهین بر محرو ستوده سیرک قدر کزینی تجیل ایتک هر صاحب سغیک بورچی، هر محب علمک وظیفه سیدر.



بدیعه آمالک علم و عرفانه اقترانی (زولا) ده سعی و عمله شو و فرت محبتی تولید ایلدیگی کجی، شو حب و فیر مساعی ده صحت و سلامت فکر و بدنه میل و اشتیاقی حصوله کتیردی. بو حکایه نویسنک اشخاص ممدوحه سننده کی قدرت و سلامت مادیه و معنویه خارق العاده در: «(طوما) هنوز یگرمی اوچ یاشنده ایکن بر هیولا کجی ایدی، صاقالی سر بمشدی، پدرینه یک بگزه بوردی. آلن آجیق، سیما متین، وجودجه، ذکاجه بر آز آغیر، سکوتی، بر پارچه ده وحشی، تعبد در جه سننده بر حب فرزندانه به مالکدی، کنیدی معزز اوسته سنک، اب مکرمنک امرینه منتظر بر ایشجی به دوندردیگی ایچون صنعتدن خشنود ایدی.»

«(فرانسوا) ایکی یاش دها کوچک، سیماجه دها رقیق، فقط عینی بویده، عین جهه ده، عین صورته سکوتی، بر صحتده، بر قوتده ایدی که، ساده شعاع نظرینک دها زیاده رقتدن، شدتدن بر جوجفک ذکاوت کزینی استدلال اولتیوردی. اک کوچکی (آنتوان) اون سکر یاشنده ایدی، فقط اوبرلری قدر جسم الجنه، اویله گوزل، شهلوند ایدی، آنجق والده سنندن آلدینی صاری صاجلری، اوخیال ایچنده بوغولان غایه الغایه رقیق ماوی گوزلری ایلله آنلردن آریلبوردی. و قتیله اوچی بر لکده (قوندورسه) مکتب اعدادیسنه دوام ایدرکن برینی دیگرندن تفریق ایتک مشکل ایدی. آنجق اوچی بردن یاش ترتیبی ایلله بر صیره به دیزنجه تفریق ممکن اولیوردی. شمعی بیله اوچی یان یانه دکلسه، تمادی حیات ایلله تظاهر ایدن اختلافاتی تشخیص ایده یلک مشکلیجه ایدی.»

فرانکلر چه بر ضرب مثلدر : « وجود صاغلام اقلورسه فکرده صاغلام اقلور.. »
 گیتدکجه بو ضرب مثل بر قاعده فیه درجه سنی بولیورکه (زقولا) تا ابدادن بری
 بو قانون صخته رعنا رعایت کوستردی .

(روغون - ماقار) لرك فطرت و ماهیت اخلاقیه لرندن قوانین وراثتک معنوی
 تأثیراتی حرف بحرف مشهوددر ؛ ذاتاً ، آتیده بر تفصیل کورده جگز ، بو قانونلره
 استناد آدرکه محرر یگر می جلد اثرده تا ابدادن ، برنجی حکایه دن : « روغون لرك
 ثروتی » ندن اعتبار آ تعیین ایلدیگی خط حرکتی تعقیب ایتدی . فنالرنه ایچون
 فنادر ، اییلر نه دن اییدر ، بر (نانا) ناصل وجوده گلیور ، بر (موریس) نه درلو
 یتیشیور ؟ نکات معقوله علیه سیله کوستردی . فی الحقیقه مادی و معنوی بر معلوله
 تصادف ایدنجه بی امان اقلیور ، اوقورکن توکلری اور بر تبر مساوی بشریه بی ، فقط
 ینه بر اقتدار خارق العاده ایله ، نظرامعانه دو کیوردی ، بر کرّمده بر موضوع گرینه ،
 صافی ، صاغلام ، خجسته بر مخلوقه راست کلنجه بو محاسنک بر شاعر سحر آفرینی
 اقلیور بیور ، الک سورکلی فضائندن ، لطائفندن ، مزایاسندن شوق و شطارت ایله
 دم اوره رق انسانیتی چشم عبرته بیوتیور ، معزز قیلوردی ..

حیات معززدر ، مکرّمدر ، یاشامق بر نعمتدر ، بو نکلهر بر بر بر فریضة خلقتدر .
 فقط بو حقیقی ادراک ایچون اول امرده بر جوق مساعی خدا پسندانه ایستر . تا که
 عصر لر دن بری هیئت اجتماعیه دیللاشمش سیئات اور تادن دفع اولنسون ، تا که مدنیت
 نامیله ابنای بشردن بر چوغی بر دیلم اکمک ایچون مادام الحیة جان چکشمنسون ،
 تا که وجودلر بویله بیتمز توکمنز امراض ساریه ارنشیدن تجرید اولنهرق فکر تصفیه ،
 تهذیب ، اعلا ایدلسون .. فکر و وجودک یکدیگرینه القا آتی گوندن گونه ده
 مقبول ، ده مستحسن اولسون . بو مساعی واقعا خارق العاده اما ، قدرت بشر
 خارجنده دکل ، المزده طبیعت کچی بر خزینه لاتقنا ، بر نمونه بی همتا ، علم و عرفان
 کبی ده بر مفتاح مؤثر ، بر واسطه رنگین وار .

خلاصه ، نخبه آمالمز ، نخبه آمال بشریت : صحت و سلامت مادیه و معنویه در .. بو گاده
 علم و عرفان ایله ، علم و عرفانه اعتقاد و اعتماد ایله ایررز . بو اعتقاد و اعتمادک نشانه .

واضحی ده سعی و عمله درجه محبتده در .. بو فلسفه لطیفه بی آکلا دقدن صکره انسان
درونی بر فرح و انبساط حس ایدرک ابوالعلا کی :

فیاموه زر ان الحیاة ذمیة

ویا نفس جدی ان دهرکها زل

دیه مایوسونه اضطراب چکه چکی یره (ابوالفتح البستی) ایله برلکده :

اقبل علی النفس واستکمل فضائلها

فانت بالفضل لابلجسم انسان

دیرده یاشادیغنه سوینیر ، سوینه سوینه امل صافنی تعقیب ایدر . لاتیین شعر اسندن
برینک شو سوزی (زقولا) نك الك بیوک ، بونکله برابر الك مؤثر دستوریدر :

« چالیشلم ! »

(ایکنجی مقاله نك صوملی)

علی کمال

